

Písmo Comenia Script si buduje na základních školách silnou pozici. Pochvalují si je učitelé, žáci i rodiče

První tahy písmem Comenia Script provedli žáci základních škol před necelými pěti lety v rámci zkušebního testování. Tehdy budila novinka velké vášně mezi rodičovskou i odbornou veřejností. Od té doby se mnohé změnilo.

V listopadu loňského roku vydala Česká školní inspekce zprávu věnovanou alternativním metodám výuky. Vyplynulo z ní, že Comenia Script vyučuje v současné době 137 z celkového počtu 3337 škol. Každý rok ale přibývá několik desítek dalších. Drtivá většina škol, kde nové písmo zavedli, uvádí, že se metoda osvědčila. Nespokojených je jen 3,7 procenta z nich.

Požehnutí pro dysgrafiky „První třída základky byla pekelná. Na pololetním vysvědčení jsem měl velkou trojku a rodiče zuřili. Škrábal jsem totiž jak kocour,“ vzpomíná dnes čtyřicátník Miloš. Neměl sice diagnózu dysgrafie, ale psaní mu prostě nešlo. Tvrdá srážka se školním systémem ho odradila natolik, že na formální vzdělání v podstatě rezignoval. A to přesto, že jeho IQ přesahuje hodnotu 130 a dnes je úspěšným mediálním poradcem. „Kdybych se mohl učit psát jednodušším písmem, jako je Comenia Script, byl bych nejspíš v pohodě a školu si nezošklivil hned na začátku,“ dodává.

Právě pro děti, které mají méně šikovnou ruku, nebo dokonce diagnostikovanou dysgrafii, je nové písmo pravým požehnáním. „Jednoduché tvary podobné tiskacímu písmu jsou nejen snadno zapamatovatelné, ale jsou i grafomotoricky lépe zvládnutelné. Osvojení písma díky tomu přestává být bariérou a neznechutí dětem školu hned od počátku,“ vysvětluje děkanka **Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy** Radka Wildová, která se výzkumem Comenia Scriptu dlouhodobě zabývá.

Snadno píší, lépe čtou Nové písmo se podle ní děti učí snadněji, a jeho nácvik je proto víc baví.

„Ukázalo se navíc, že děti, které se učily psát Comenia Scriptem, jsou lepší ve čtení. Protože se záhy naučí psát, učitel se s nimi může věnovat jiným činnostem, třeba právě čtení,“ dodává děkanka.

Rychle naučená písmena děti využívají k psaní prvních vět a krátkých příběhů v době, kdy se jejich souputníci v jiných třídách a školách ještě „moří“ se zvládnutím klíčků. Mezi třetím a pátým ročníkem školní docházky se dětské písmo stejně začíná výrazněji profilovat, děti se snaží svůj rukopis zjednodušit a zrychlit. A tady bývá někdy kámen úrazu. Dítě si vytvoří vlastní styl písma, více či méně podobný jednoduchému Comenia Scriptu s jeho tiskacími písmeny. „Číst se to ale potom nedá. Žáci by měli psát takovým písmem, jakým se v první třídě učili,“ domnívá se češtinář Miroslav Smolík. Někteří prý změni styl i několikrát za sebou, než se jim definitivně ustálí.

„V rámci výzkumných projektů sledujeme děti píšící Comenia Scriptem nejen v prvních a druhých třídách, ale i ve vyšších ročnících. Ukázalo se, že ty, které se naučily v mladším školním věku psát Comenia Scriptem, už svůj rukopis nemění a jejich písmo je čitelnější než v případě dětí, které se učily psát tradičně,“ říká Radka Wildová.

Přesto zůstává většina škol u „klasiky“. Zavést novou metodu psaní totiž není tak jednoduché. Učitel, který písmo vyučuje, by měl absolvovat kurz, i když krátký. Odrazovat mohou i dražší písanky. Větší překážkou ale bývá fakt, že škola musí pro výuku Comenia Scriptu získat písemný souhlas rodičů prvňáčků.

Obě písma najednou? Jde to! Co ale dělat, pokud se někteří z nich takzvaně zaseknou a s výukou nového písma nesouhlasí? „Jsou případy tříd, kde se část žáků učí Comenia Scriptem a část písmem vázaným,“ říká Radka Wildová, podle níž není tento model zdaleka nereálný. Třetí podmínka je, že by se děti do konce druhé třídy měly naučit číst i běžnou vázanou abecedu.

Žádné z výše uvedených doporučení ale není povinné a školy s nimi mohou zacházet podle vlastního

uvážení a libosti. Stále se proto vyskytují otázky tradicionalistů, zda děti naučené na Comenia Script zvládnou přečíst například dopis od babičky. A jestli nemá dril v podobě nacvičování vázaného písma přece jen něco do sebe. Prvňáci se hned na začátku školní docházky učí soustavné práci a obtížnost písma nutí rozvinout jemnou motoriku.

Zatím zůstává Comenia Script alternativní metodou výuky psaní. Teprve čas ukáže, zda se rozšíří do většiny škol.

Co je to Comenia Script a jaké má výhody a nevýhody

* Písmo Comenia Script bylo inspirováno především renesančními humanistickými písmi, která se úplně nespojovala a byla dobře čitelná i při rychlejší psaní. Jeho autorkou je Radana Lencová.

* Používat se začalo ve školním roce 2010/2011, kdy byl zahájen dvouletý pilotní projekt na 33 vybraných školách.

* V současné době je Comenia Script alternativou k běžně používanému psacímu písmu. Záleží na škole, popřípadě na rodičích, kterou variantou se prvňáci učí psát.

* Skládá se z velké a malé abecedy bez smyček.

* Podobá se tiskacímu písmu.

Například velké psací S nebo L se píše téměř stejně jako tiskací.

* Tím, že jsou tvary písma bližší tiskovému písmu, umožňuje větší provázanost čtení a psaní. Děti se nemusí učit písmena čtyři, ale jen jedno nebo dvě.

* Funguje na principu přiřazování, jednotlivá písmena se mohou, ale nemusejí spojovat. Díky tomu a díky chybějícím smyčkám a vlnovkám je výsledný rukopis čitelnější.

* Má různé varianty, jako je zjednodušená forma Comenia Script B či forma s částečným napojováním Comenia Script A.

* Prvňáci se učí psát kolmým písmem bez sklonu, aby byl nácvik co nejjednodušší. Mírný sklon doprava používají až žáci druhého ročníku.

* K nácviku psaní se používá stejně jako v případě tradičního písma obyčejná tužka, žáci mohou ale začít dříve psát perem.

* Diakritika se píše ihned po napsání písmene, nikoliv celého slova. Píšíci se nemusí vracet k napsanému.

* Jednodušší písmo napomáhá snazšímu porozumění textu.

Čtenář se nemusí tolik soustředit na písmo a může se věnovat obsahu.

* Zohledňuje potřeby dysgrafiků a dětí s méně rozvinutou grafomotorikou.

* Na rozdíl od stávajícího písma má vypracované speciální tahy pro leváky.

* Umožňuje individualizaci podle možností a schopností pisatele.

Některá písmena a číslice mají dva volitelné tvary, písmena lze částečně spojovat.

* Vychází vstříc současným potřebám dětí, které tradiční písmo na přelomu prvního a druhého stupně opouštějí a mění rukopis.

* Přečtou je i cizinci, kteří mívají s běžně používaným českým písmem problém.

* Takzvaným tiskacím písmem píše děti ve Velké Británii, USA, Finsku, Dánsku a dalších zemích. Právě tento fakt se stal podnětem ke změně.

* Nové písmo kritizují grafologové, podle nichž dává menší prostor k sebevyjádření.

* Někteří kritici říkají, že Comenia Script je oproti stávajícímu písmu pomalý.

* Obtížný může být pro děti píšíci Comenia Scriptem přestup na školu s tradičním psáním.

* Problém s novým písmem mohou mít rodiče a prarodiče, kteří s dětmi píše domácí úkoly.

* Kritikům se také nelíbí, že snižuje nároky na děti, především na rozvoj jemné motoriky.

Foto popis | Trauma z hodin psaní? Prvňákům píšícím Comenia Scriptem prý nic podobného nehrozí.
Foto autor | FOTO MAFRA – TOMÁŠ KRIST